

Ese de doze ori in septemana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiulu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Fóia bisericesca, scolastica, literaria si economica.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseze de dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contienu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sire garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. era mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aceste sume si timbrulu. — Pretiulu publicatiuniloru se se anticipe

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Aradu, 12° Octobree.

Domnulu Babesiu redactorele „Albinei” reproducandu in Nr. 78 alu fóiei sale unu cerculariu oficialu si mai alte comunicate din Nr. 61. alu fóiei nóstre, — se pune in dreptu de a aprobá unele, si a reprobá altele din celea ce se petrecura la consistoriulu eparchialu de aici dupa alegerea preaveneratului episcopu alu nostru de metropolitu; anume combate dlu Babesiu cu limbagiulu seu cunoscuta deja in lumea larga, faptulu acel'a: cá archimandritulu Mironu Romanulu acum pe timpulu vacantie scaunului episcopescu sta in fruntea consistoriului aradanu ca vicariu episcopescu.

Din incidintele acest'a ne amu poté ocupá aici cátu de bine cu dlu Babesiu, spre a-lu presentá publicului nostru asia, precumu lu-cunoscemu noi din esperintia indelungata, si amu poté pune publicului in vedere scopurile, ce le are dsa, candu asia tare se intereséza *de trebi personali*: dar — celu pucinu de astadata, — vomu fi cu crutiare, si ne vomu margini la unele desluciri obiective pentru orientarea acelor'a, cari dóra nu au in evidinti'a cursulu trebiloru nóstre eparchiali, si prin urmare potu retaci a crede dlui Babesiu: cá aici se facu nelegalitati peste nelegalitati.

Vorb'a e de presidiulu consistoriului aradanu pe timpulu vacantie scaunului episcopescu.

Dlu Babesiu va fi sciindu mai bine de cátu altii: cá pe atunci, candu metropolitulu nostru de astadi, ca episcopu alu diecesei aradane se bolnavise greu, si erau temeri de a deveni scaunulu episcopescu in vacantia, — episcopulu nostru prin charti'a sa din 24. Ianuariu 1872, cu provocare la §. 118 din statutulu organicu, a denumitu pre vicariulu episcopescu dela consistoriulu oradanu, archimandritulu Mironu Romanulu, de vicariu episcopescu pentru trebile eparchiei intregi, si l'a imputernicitu a face insusi ingrigire pentru ducerea presidiulu consistorialu la casulu vreunei impedecari.

Candu sa publicatu actulu acestei denumiri in siedinti'a plenaria consistoriala la 27. Ianuariu 1872. insusi dlu Babesiu a fostu acel'a, care a esaminatu din firu in peru actulu, a preocupatu tóte gravaminele, ce le aru poté intempiná denumirea; a facutu observare: cá denumitulu vicariu — ce e dreptu — apartiene la consistoriulu oradanu; dar indata a adausu: cá acésta nu póte dificultá denumirea, pentru cá eparchi'a e un'a, ambele consistorie sunt effussulu unuia aceluiasi sinodu eparchialu, si cá e necesitate de a se sustiené unu felu de unitate pentru ambele consistorie in representarea din afara; in fine dlu Babesiu a propusu cea ce s'a si primitu: ca adeca amintit'a denumire se se ié la cunoscintia, se se publice in diecesa prin cercularie, si se se notifice guvernului tierii si jurisdictiuniloru politice din contiguitate.

Dlu Babesiu va fi sciindu si aceea: cá sinodulu eparchiei nóstre din anulu 1872. sub Nr. 85. a primitu

spre scire denumirea, de carea e vorba; cá denumitulu vicariu si nainte, si dupa sinodulu acel'a, ma si in anulu curinte parte a tienutu elu insusi presidiulu, parte a asistatu episcopului diecesanu in siedintiele consistoriali; cá insusi vicariulu a primitu insarcinari dela consistoriulu aradanu, precumu: sarcin'a de comisariu consistorialu la alegerea de protopopu in tractulu Hassiasului, si sarcin'a de presiedinte in unele comisuni regulatórie, anume la regularea afaceriloru interne consistoriali, la regularea procedurii la alegerea de protopresbiteru. s. a.

Dlu Babesiu nu va poté afirmá, cá denumirea acést'a a archimandritului Mironu Romanulu se va fi revocatu vre-o data, séu cá in ori ce modu aru fi esitu din vigóre, sciindu prea bine: cá substituirea ocasionalminte de presiedinte consistorialu câte odata a protosincelului nostru Andreiu Papp, cate altadata a asesorului consistorialu Dr. Paulu Vasiciu, cu privire si la aline'a ultima a §-lui 118 din statutulu organicu, s'a intemplat in casurile de absintia ori impedecare atátu a episcopului, cátu si a vicariului seu.

Tóte acestea le scie, trebuie se le scie dlu Babesiu; si totusi in Nrii-mai recinti ai „Albinei” 75 fi. 78. reflectandu la charti'a metropolitului nostru adresata sub Nr. 202 AEM. catra clerulu si poporulu eparchiei aradane, dice dsa: cá in charti'a acésta e „o mare retacire, apriga vatamare de dreptu, de autonomi'a diecesana;” cá metropolitulu si-a arogatu juridictiune in diecesa straina, voindu a o guverná acést'a prin mandatariulu seu; apoi striga in gura mare: cá constituirea archimandritului Mironu Romanulu de vicariu episcopescu la consistoriulu din Aradu e „nelegalitate, abusu, compromisiune, profanare, periclitare de santieni'a legii si de moral'a bisericii.”

Astfelu scrie dlu Babesiu in foi'a sa atunci: candu avemu necesitatea cea mai pregnantata de a cunosce bine trebile nóstre comune, a ne asociá cátu mai strensu pentru salvarea intereseloru bisericii nóstre; a ni stimá barbatii inbetraniti in servitie bisericesci, si a ni pregati unu viitoriu mai fericé; apoi le scrie acestea dlu Babesiu apucanduse de charti'a metropolitului atinsa mai susu, carea inse nimicu nu contine alta, de cátu unu „remasu bunu” eparchiei, ce o a pastoritu mai nainte, si o revocare in memoria a celoru ce se afla dispuse in statutulu organicu, si respective erau deja dispuse mai nainte totu pe bas'a statutului organicu pentru astfelu de casu.

Merita a trage sémé cu dlu Babesiu si despre starea lucruriloru, in carea amu fi intratu, déca la introducerea de metropolitu a episcopului nostru nu avéamu deja vicariu episcopescu la consistoriulu aradanu. Dlu Babesiu ni póte dice la acést'a oblu: cá ne vomu tiené de statutulu organicu; ei, dar statutulu organicu in §. 118 aline'a a dou'a dice: cá in astfelu de casu afacerile vicariului le va ingrigi celu mai betranu asesoru *ordinariu* consistorialu din partea preotiésca; acumu dar spúna-ni dlu Babesiu: care e celu mai betranu asesoru *ordinariu*

preotiescu la consistoriulu din Aradu, carele de sine se fia potutu intrá in functiunile vicariului episcopescu? — Noi scimu, cà astadata nu avem aicia nici unu asesoru ordinariu preotiescu afara de protodiaconulu Iosifu Goldisiu, care inse cu tóte cà e alesu de asesoru ordinariu preotiescu, dar inca nu e chirotonitu de presbiteru, si pentruacea pana acum participa la afacerile consistoriali numai ca referinte bisericescu. Aru fi remasu dar consistoriulu fara presidiulu normatu in §§. 111 si 118 din statutulu organicu, déca numai dlui Babesiu nu i aru fi sucesu a ni aflá undeva vre-unu §. dupa care consistoriulu se-si póta alege pre presedintele seu, fia fostu acela recunoscutu de altii, séu ba.

Espeptorarile dlui Babesiu fatia cu vicariulu episcopescu de aicia nu le potemu privi' de câtu de o tréba curata personala, pentru carea inse dsa si-aru fi potutu reservá alta ocasiune mai buna, ce pote cà i se va deschide câtu mai curendu. Suntemu convinsi deplinu: cà déca la locul seu se primeau combinarile dlui Babesiu facute pentru o alta provisiune a presidiului: dsa erá deplinu multiamitu, si nu aflá nici o nelegalitate in acutulu metropolitulu nostru, déca acest'a chiaru in calitate de metropolitulu aru fi denumitu aicia unu vicariu ori mandatariu dupa placulu dlui Babesiu.

Acum inse ne închinamu naintea intieptiunei preabunului nostru metropolitu, care dela dlu Babesiu, ca dela unu barbatu altcumu cu multe cunoscintie si cu multa esperintia pe terenulu bisericescu, numai aceea primesce, ce si insusi afla de bunu si de legalu.

Promontoriulu Siriei 9/10. 1875.

In legatura cu art: *Mare est Dómnne etc.* se vedemu acuma ce e *Minunea?*

Minunea e aparitiune séu fapta, a caroru causa, modrulu productivu nu lu pricepem, nu lu cuprindemu, asia a fostu schimbatiunea Filadelfiei, s. a. — Si candu caus'a, modrulu productiunei e cunoscutu, atunci incéta minunea a fi minune; esemplu e aculu magneticu, telegrafulu, a caroru causa provine d'in atractiune intre magnetu si feru; si fluidulu electricu.

Inse suntuminuni, care din legatur'a obiecteloru nu se potu splicá, déca nu vomu recurge la mân'a neprevéduta a provedintiei, si nu vomu concede cà creatoriulu in principiu le-au predestinatu ca consecintie a fapteloru: — asia

La turnulu babilonicu nu a fostu caus'a confusiunea limbeloru, care sar' fi potutu delaturá prin impartire intieptépta a opului, ei caus'a remota a fostu mân'a neprevéduta a Creatoriului, care a luat intieptiunea dela antistii conducatori si asia au frantu sumet'á statului de a se redicá la ceriu; — asia

Elementulu M. (848.) amenintiendu tóte altele elemente: spre conservarea acestoru elemente amenintiate, provedinti'a a datu indemnu elementulu M. se nú primésca opiniunea lui Szécsenyi, care siguru ducea la scopu, ei a lui Kosuth, din care resarí ocasiunea conservatória a celoralte elemente.

Ací va cugetá dóra cineva, cà déca provedinti'a a voitu conservarea elementeloru nemagiare, acea provedintia le-ar scuti si acuma candu suntu mai amenintiate decâtu au fostu candva.

Cugetulu acest'a e fara temeiu; càci provedinti'a ajuta contr'a apasariloru straine, provenite din afara de noi, dér nu candu noi insine damu ajutoriu spre apasarea nóstra propria, damu ajutoriu, spriginimu faptele contrarie legiloru divine. —

Sé cautamu faptele intielegintiei peste totu, si ne vomu convinge, cá acelu elementu sta mai reu; pentru ace-

la e pericolulu mai mare, a carui'a intielegintia mai multu se lipesc de elementulu asupritoriu, mai multu cauta interesulu propriu de câtu comunu a natiunei: — ba nu gresimu déca credemu, cà prin portarea intielegintiei-scotiendu pre unii pucini, — natiunea au ajunsu acolo, de unde numai o minune produsu de provedintia o póte scapá.

Perditi'o ex te Israel.

Ioanu Arcossy
advocatu

Et altera pars!

In Nr 59 alu „Luminei,” sum atacatu personalminte càci la prandiulu diplomaticu datu de Escelentiá sa metropolitulu nostru la Sibiiu am redicatu unu toastu in limb'a magiara. Sè-mi fie iertatu a face la acelu atacu urmatórele observari:

Dupa cum s'a fostu hotaritu in conferinti'a congrésuala, la prandiulu diplomaticu aveau sè se tiena *numai cinci* toast, si adeca prin Escelenti'a sa Metropolitulu, apoi Metienu, Popea, Branu de Leményi si Popoviciu, — Desseánu. Acést'a ordine inse s'a conturbatu prin Babesiu, care inaltiandu-se peste hotaririle conferintiei nótre, nechiamatu s'a veritu cu unu toastu privatu intre toastele de colóre oficiósa, ceea ce nu numai pre mine, ci si pre alti deputati congrésuali, cari tíenu ceva la decorulu publicu, scandalisatu.

Totu cu acelu dreptu, ori nedreptu, de care s'a folositu Babesiu, a urmatu o multime de toast private romanesce *si nemtiesci*. DD. Mironu Romanu, Hanni'a, Popoviciu, — Desseanu, Ioane Fassie si altii mai multi negresitu taceau cu toastele loru romanesce si nemtiesci, déca Babesiu nu deschideá usi'a disordinei; si eu, ca penultimu intre vorbitóri, numai atuncea m'am resolutu a toásta in limb'a magiara, candu am vediatu, cà Babesiu numai cu acelu scopu, a stricatu ordinea staverita, ca sè se póta face o *demonstratiune politica* (ceea ce in fapta s'a si facutu) facandu, cà la unu prandiu *diplomaticu* sè se toasteze afara — de romanesce — numai nemtiesce, dar' in limb'a diplomatica a Ungariei nici unu cuventu. Eu dara am aflatu de lipsa intetitóre a radicá intre asemene inpregiurari unu toastu in limb'a magiara *parte pentru salvarea reputatiunei congresului nostru, care erá cunoscutu de loialu, paditoriu alu legiloru si buneii cuvenintie, parte pentru paralisarea si nimicirea planului Dlui Babesiu, de a se face demonstratiune politica in contr'a unguriloru.*

Cumca acést'a nu li place Albinistiloru, càci am facatu cruce peste socót'á loru, este fórté firescu dér, Te potu asigurá DLe Redactoru cà romanii seriosi altcum voru judec'a toastulu meu, si déca pre cineva 'lu voru timbrá de *escedinte*, acel'a nu voiu fi eu, ci Babesiu. Quod uni iustum, alteri aequum. Dáca limb'a nemtiesca are indreptatire la o *mesa diplomatica* data de Metropolitulu gr. or. romanu din Ungari'a si Transilvani'a credu cà (déca nu mai multa,) totu aceea-si indreptatire o are si limb'a magiara, si nici cà impórta la meritulu causei, cà *eu* si nu *altulu* a tostatu ungresce, deórace acolo toti amu fostu óspeti egalu indreptatiti ai Escelentiei Sale.

Mi pare reu, cà acést'a nu convine cu „*consciinti'a de biserica*“ a DLui Redactoru dela „Lumina;“ dar, cà ce are „de a face“ consciinti'a de biserica cu unu prandiu diplomaticu, si cu toastele de acolo? in adeveru nu sum in stare a pricepe. Oprescu dóra canónele bisericeí nótre redicarea unui toastu in limb'a magiara in presinti'a si la mésà unui Metropolitu romanu si ér de alta parte a se toast'a nemtiesce? nu sciu, atát'a inse vedu, cà toastele nemtiesci n'au vatematu „consciinti'a de biserica“ nici a DSale, nici a altoru crestini, Sapiienti sat.

Mich. Besanu.

Încătu Dlu Besanu se semte personalminte atacatu in Nr. 59. alu Luminei, din cauza căci la prandiulu diplomaticu datu de Escelenti'a Sa metropolitulu nostru la Sibiu a redicatu unu toastu in limb'a magiara: Redactorele acestei foi are sè observe că placere spre asemenea atacu nici din trecutul fôiei decându o redigéza nici din relatiunile personali cu Dlu atacatu, nu se pôte deduce. E la locu inse se dechiaru, că Lumin'a ca organu de publicitate nu este midilocu pentru placerile si nesuintiele redactorelui-precum acést'a dóra se pôte observá aiureaci este spresiunea fidela a opiniunei publicului caruia s'a angagiatu; in urmare nici motivele pretinsului atacu nu potu fi de caracteru privatu,

Eu ca unulu ce nu sum deputatu congresualu si numai in calitate de óspe invitatu am participatu la acelu prandiu, am luat mai bucuros aceste motive din *consciinti'a de biserica* decâtu din faimele de pe strade, éc'a cum:

1. Ierarchi'a in afacerile sale conformu canóneloru si dupa pracs'a eredita din vechime intrebuintiéza limb'a poporului.

2. Metropoli'a nóstra conformu canonului apost. 34. si dupa legile chiaru a statului magiaru la care Te provoci este curatu nationala romana.

3. Istori'a ne arata că capii stateloru civile si organele lor subalterne — cu pucina esceptiune — totudeun'a au sciutu trage linia demarcatória intre biserica si statu si intre impregiurari normale nici candu n'au pretinsu onóra oferita in asemenea toastu.

4. Este adeveru că deplinirea scaunului metropolitaniu, la care nici chiaru capulu statului nu ié si nu a pretinsu a luá parte, este o lucrare curatu bisericesca, si că in casulu de facia ea s'a incheiatu cu banchetulu arangiatu de insusi membrii congresului. In urma

5. Singuru DTa stimat Dle notariu generalu alu congresului marturisesce că *toasturile au fostu de colóre oficióse*, si nici n'au fostu indreptatiti altii sè vorbésca afara de cei desemnati in programulu toasteloru.

Aceste consideratiuni sunt temeiulu *consciintiei mele de biserica*, dupa care trebue se repetiescu că pretinsulu escesu patratu de Dlu Baberiu, spre detrimentulu reputatiunei congresului, nu pôte fi motivu onestu unui deputatu congresualu la comiterea altui escesu si mai mare prin toastare in limb'a magiara atunci candu toti ceialalti — cu cale séu fara cale — cu Dlu Babesiu impreuna au toastatu numai romanesce.

Qui bene distinguit, bene docet. Recunósce Ierarchi'a nóstra romana, si eu marturisescu cu DTa de o potriua că limb'a diplomatica in tíera e cea magiara, inca si in reportu cu biserica; dar ca crestinu ortodoxu, ca romanu, si patriotu bunu raspingu indreptatirea ei in afacerile interne a le bisericei nóstre cu tóta resolutiunea, si nici respunsulu óspelui magiaru datu la toastulu DTale nu 'lu respectezu mai pucinu decâtu toastele celor'a lalti ospeti neromani.

Goldisiu.

O aparitiune imbucuratória.

Desvoltarea intelectuala a romaniloru multu tempu pare a fi statu locului; ba sunt chiar' ómeni distinsi, carii aru fi aplecati a dice, cumcà in miscarea literara, noi mergemu indereptu. — Nu fara temei! — Restimpu de aprópe unu patrariu de secolu lucrarea nóstra literara a fostu cea mai confusa. Fiindu atátu scrietorii, cātu si o mare parte din publiculu cetitoriu formati parte in strai-netate, parte in asiediamintele din tíera cuprinse de spiritulu strainu alu popóreloru, dela care credeamu a trage folosu prin imprumutarea culturai; ómenii, in lucrarea lor literara, urmau deosebite si adese-ori cele mai etero-

gene directiuni. Astfelu cele mai multe scrieri, desí aparute in limb'a romana, partei mai mari a publicului pareau straine si se invecchieu de locu la aparerea lor. Ómenii ceteau fôrte pucinu, ori nu ceteau de felu, pentrucă lectur'a ce li se dá, erá straina pentru gustulu lor. Si pentru aceea la noi scrietorii se plangu, că n'au cetitori, éra cetitorii, că n'au lectura. — Sè fi scrisu numai autorii curatu romanesce, éra nu latinisatu, germanisatu ori magiarisatu si ei ar fi fostu gustati.

De acestu reu numai astfelu amu, potutu sè scapamu, déca ne succedea, ca sè parasimu directiile straine si sè continuamu lucrarea nóstra literara de acolo, unde au lasatu-o betranii nostrii Negruzzi, Maiorescu, Alexandri, Bolintineanu, Heliadu si altii, adeca sè pornimu pe calea nationala apucata be densii, si sè ne lasamu condusi de geniulu lui Alexandri. — Acésta nu erá inse cu potintia; de-óre-ce lipsea contactulu spiritualu intre noi si intre densii. De si acesti genii au imbogatitu literatur'a nóstra cu unu siru intregu de opuri frumóse, numai o parte fôrte mica a publicului potea gustá ceste opuri. Bogatiile erau adunate; dér comór'a erá ascunsa d'inaintea celoru mai multi romani. In lips'a unei editiuni complete si destulu de eftine a opuriloru acestoru genii, ei nu poteau sè iniurésca asupr'a intregului propriu si nu mai alesu asupr'a generatiunei viitórie, ce avea sè urneze mai de parte cu lucrarea literare. A trebuitu sè avemu chiaru si literati, ce nu poteau sè studiescu spiritulu predecesoriloru sei decâtu atunci, candu erá dejá tardiu, dupa-ce insi-si aveau o directia statorita.

Grati'a spiritului literariu, ce in timpul mai nó-u se manifesta in Romani'a, acestu reu a incetatu. Petrinsi de cea mai intensiva bucuria, salutamu o intreprindere literaria, care in viét'i'a nóstra insemnéza inceputulu unei epóce sanetóse. Librari'a din Bucuresci *Socecu et compt.* va publicá o editia completa a celoru mai distinsi scrietori romani, va desvelí comorile, ce pana acuma erau ascunse in bibliotecele catoruv'a privati.

Mai alesu pentru noi, romanii de dincóce de Carpati, acésta intreprindere va se aiba o iniurire nemesurata in folósele sale. Vomu intrá in contactu cu fratii nostri de din colo de Carpati si inspiratii de ideile geniloru comuni vom porni pe o cale cu densii. Vomu fi unu poporu, unulu in deplin'a potere a cuventului!

Publicarea se incepe cu opurilelui *Constantinu Negruzzi*. Este o publicare completa in trei tomuri: I. Pecatele tineretieloru (o colectiune de scrieri mai mici). 23 de cóle; II, Poesii — 20 de cóle si III. Teatru 32 de cóle. Adeca numai ale lui Constantinu Negruzzi scrieri cuprindu aprópe 80 de cóle. — Pentru valórea interresanta a acestor 80 de cóle este destulu a scéi, cumcà sunt scrise de betránulu Negruzzi.

Intreprinderea este cu multu mai mare, decâtu ce amu poté sperá. Este verb'a sè ni se dee o biblioteca. Negruzzi, Maiorescu, Bolintineanu, Eliadu, Panu, Donici, N. Niculeanu si altii anca pucinu cunoscuti au scrisu bine si multu: publicandu- se scrierile acestor'a, din preuna cu ale lui Alexandri, vomu avé o biblioteca de aprópe 40—50 tomuri, scrieri intensive, scrieri romanesce. De aici inainte publiculu nu mai pôte sè dica, că nu are lectura.

Încātu pentru partea tehnica a editiunei: ea este cea mai eleganta.

Sè salutamu acésta intreprindere cu totii: ea este semnulu purcederii nóstre spre bine.

Dér pentru completarea acestei mentiuni, publicámu scrisóra onor. librarii *Socecu et comp.*

Stimate domnule redactoru!

Ne-amu propusu a publicá in editur'a noastră o seria de scrieri originale ale principalilor autori romani.

Din această serie aperiandu acum scrierile lui Const. Negruzzi in trei volume, ne luamu libertatea a ve tramite pre langa această unu esemplariu pentru bibliotec'a d-vostre si ve rogamu a anunți'a in diuariulu d-vostre aparitiunea acestoru scrieri

Déca a-ti avea buna vointia a face si in revist'a stimatului d-vostre diuariu o mentiune demna atátu despre aparitiunea acestoru scrieri cátu si despre scopulu ce urmarimu de a formá cu incetulu o mica biblioteca de scrieri originale ale principalilor autori romani, ne-aru si fórté placutu si credemu cá a-ti favorisá o cauza bine meritata.

Ve comunicamu dara spre acestu finitu ca in acelasu formatu pre harthia si mai buna voru aparé succesivu scrierile lui V. Alexandri, Dim. Bolintineu si I. L. Maiorescu, din cari ale lui Alexandri suntú dejá sub pressa, si cele-lalte le voru urmá immediatu.

Ne rezervamu la tempulu seu a aduce la cunoscinti'a d-vostre ca si acum aparitiunea fia-carui opu in parte: intr'acestea ne rogamu a primí espressionea distinsei noastre consideratiuni.

Soçecu et comp.

In Vaticanu, 7 Augustu 1873.

Doze epistóle interesante.

Pius IX. Catra imperatulu si regele Vilhelmu III.

Majestate! Tóte mesurile, luate de unu tempu incóce de regimulu Majestatiei Vóstre, tientescu multu pucinu la nimicirea catolicismului. Déca me întrebu insumi pre mine, cá ce a potutu dá ansa la acele mesuri prea aspre, atunci trebuie sè marturisescu, cá nu sum in stare sé aflu nici unu motivu.

Din alta parte mi se impartasiesce, cá Majestatea Vóstra nu aprobatu procederea regimului Vostru si nu incuviintiati asprimea mesuriloru contr'a religiunei catolice. Déca inse e adeveratu, cá Majestatea Vóstra nu o aprobatu — si scrisorile, pre cari Alteti'a Vóstra le a-ti îndreptatu mai nainte catra mine, potú dovedi pre deplinu, cá nu aprobatu cele ce se templa acum, — déca, dieu, Majestatea Vóstra nu aprobatu, ca regimulu M. Vóstre pasiesce mai departe pe calea deschisa, de a intinde totu mai departe mesurile rigoróse contr'a religiunei lui Isusu Cristosu, prin ce vatema fórté greu pre această; nu veti castigá óre atunci Majestatea Vóstra acea convictiune, cá aceste mesuri nu voru avé altu efectu, decâtú acel'a, de a subminá tronulu propriu alu Majestatiei Vóstre?

Eu vorbescu sinceru, pentru cá standardulu meu e adeverulu si vorbescu, spre a-mi impliní un'a din detorintiele mele, carea stá in aceea, a spune tuturoru adeverulu, si acelor'a cari nu suntú catolici, pentru cá totu insulu, care au primitu botezulu, apartiene in óre care privintia si in óre care modu, care aice ne fiindu la loculu lorú nu se potú espune, apartiene, dicu, la pontificele. Eu sum de aceea convictiune, cá Majestatea Vóstra veti primí cu bunatatea indatinata aceste consideratiuni ale mele si veti luá in casulu de fatia mesurile trebuinti-óse. Pre langa esprimarea devotamentului si a stimei mele catra Majestatea Vóstra, rogu pre Ddieu, cá sè impreune pre Majestatea Vóstra si pre mine asemenea cu legaturile misericordiei.

Pio. m. p.

Berlinu, 3 Septemvre 1873.

Respunsulu lui Vilhelmu catra Santi'a Sa Pius IX.

Me bucuru, cá Santi'a Vóstra 'mi faceti onórea, ca in tempurile trecute de a-mi serie; me bucuru cu atátu mai tare, cu cátu prin această mi se da ocasiunea, de a îndreptá erorile, cari dupa cuprinsulu scrisórei Santiei Vóstre din 7 Augustu au trebuitú sè obvina in anuncie-

rile ce a-ti primitu asupr'a referintieloru germane. Déca repórtel, ce se facu Santiei Vóstre asupr'a referintieloru germane, aru anunți'a numai adeveru, atunci aru fi cu potintia, ca Santi'a Vóstra sè veniti la aceea presupuse-tiunea cá regimulu meu umbla pre cai, pe cari nu le a-siu aprobá.

Dupa constitutiunea stateloru mele unu asemenea casu nu póte obveni, pentru cá legile si mesurile regimului in Prussi'a trebuie sè primésca aprobarea domnitoriului. Spre cea mai profunda dorere a mea o parte a supusiloru mei catolici de doi ani a organisatu o partita politica, carea tientesce la conturbarea pazei confessiunale sustatória in Prussi'a de dóue vécuri prin machinatiuni inimice statului. Clerulu catolicu mai inaltu nu numai au aprobatu această miscare, ci s'au impreunatu cu dens'a pana la revoltare publica contr'a legiloru consistente ale tiei.

Santi'a Vóstra n'ati potutu trece cu vederea nici aceea, cá asemenea fenomene se repetiescu acum in cele mai multe state din Europ'a si in statele preste mare. Nu e problem'a mea, a cercetá, cá prin cari preoti si credintiosi se indemna un'a din confessiunile crestine de a ajutá pre inimicii ori si carei ordine de statu pentru a combate această a dér intru adevaru e a mea problem'a de a scuti in statele, cari 'mi suntú concediute dela Ddieu, pacea interna si a conservá autoritatea legiloru.

Sciu si aceea, cá trebuie sè dau séma inaintea lui Ddieu de implinirea acestei detorintie a mele ca rege, si voiu sustiené ordinea si legea in statele mele fatia cu ori si ce atacu. Ca monarchu crestinu sum deobligatu si acolo unde spre dorerea mea trebuie sè implinescu această a chi-amare contr'a servitoriloru unei biserice, despre carea presupunu, cá numai pucinu ca biserica evangelica, recunosce mandatulu ascultarei facia cu superioritatea lumésca de eflusulu vointiei dumnediesci descoperite nóue.

Spre compatimirea mea multi preoti in Prussi'a cari sunt supusi Santiei Vóstre, denéga invetiatur'a crestina in directiunea această si silescu astfeliu pre regimulu meu ca, rediamendu-se pre numerulu prevalinte alu supusiloru mei credinciosi catolici si evangelici, sè fortieze prin midilóce lumesci ascultarea de legile tiei.

Eu bucurosu me léganu in speranti'a aceea, ca Santi'a Vóstra, déca ve-ti fi informati bine despre adeverat'a stare a lucrurilor, ve-ti avé bunatatea a întrebuintiá autoritatea Vóstra spre a pune capetu schimosirei adeverului si agitatiei spriginite prin abusarea de autoritatea preotiesca. Religiunea lui Isusu Christosu, ceea ce o marturisescu Santiei Vóstre inaintea lui Ddieu, nu are nimicu de a face cu aceste machinatiuni, si nici adeverulu, alu carui stendardu chiamatu de Santi'a Vóstra 'lu recunoscú si eu fara reserva,

Inca o espressionea in scrisórea Santiei Vóstre nu o potú trece cu vederea fara de a o reprobá, de-si aceea nu aterna dela raporturile cele false, ci dela credinti'a Santiei Vóstre. Espressionea aceea adeca cá totu insulu care a primitu botezulu se tiene de pontificele.

Credinti'a evangelica, pre carea o marturisescu asemenea antecesoriloru mei — ceea ce trebuie sè fie Santiei V. cunoscutu — si impreuna cu mine majoritatea supusiloru mei, nu ne concede, a primí in referintia cátra Ddieu unu altu medilocitoriu, decâtú pre Domnulu nostru Isusu Cristosu.

Acés'ta diversitate in credintia nu ne impedece inse, de a traí in pace cu acei'a carii nu suntú de credinti'a noastră si de a ve esprime Santiei V. devotamentulu meu personalu si stim'a

Wilhelm. m. p.